

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในระดับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เรื่อง หอยหอม*
DEVELOPING INTEGRATED LOCAL CURRICULA THROUGH COMMUNITY PARTICIPATION
AT THE ELEMENTARY SCHOOL LEVEL MUEANG NAKHON NAYOK DISTRICT,
NAKHON NAYOK PROVINCE ABOUT HOI HOM

ธวชนี โรจนาวี*, ธัชทฤต เทียมธรรม

Thawachinee Rodhawe*, Thattharit Thiamtham

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Teacher Training College, Phra Nakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: thawachinee.r@pnru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา 3) ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม 4) ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และ 5) ประเมินสมรรถนะครูในการจัดทำหลักสูตรและออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร การวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนหัวเขาแก้ว จำนวน 27 คน ในภาคเรียนที่ 2/2567 ใช้การเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด แนวการจัดกิจกรรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินผล โดยหลักสูตรมี 8 หน่วยการเรียนรู้ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนตามหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82 สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 มีทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) มีเจตคติด้านความมีวินัยและความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) และมีเจตคติด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้ท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) ส่วนครูผู้สอนมีสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรท้องถิ่น, บูรณาการการเรียนรู้ใช้ชุมชนเป็นฐาน, การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed to 1) Study basic information for developing an integrated local curriculum on Hoi Hom for primary school students in Mueang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province, 2) Develop a local curriculum through community participation in primary schools, 3) Implement the integrated local curriculum on Hoi Hom; 4) Evaluate and revise the developed curriculum; and 5) Assess teachers' competencies in curriculum development and the design of active learning management. The research was conducted in four stages: studying problems and needs for local curriculum development, designing and developing the curriculum, implementing the curriculum, and evaluating the curriculum. A quantitative research approach was employed using questionnaires as the research instrument. The target group consisted of 27 students in Grades 4 - 6 at Huakhaokaew School during the second semester of the 2024 academic year, selected through purposive sampling. The findings revealed that the developed local curriculum on Hoi Hom comprised the following components: principles, vision, objectives, key learner competencies, desirable characteristics, curriculum structure, course description, learning objectives, standards-based learning units, learning standards and indicators, guidelines for learning activities, instructional media and learning resources, as well as measurement and evaluation. The curriculum consisted of eight learning units. The students who participated in the activities achieved a post-learning achievement mean score of 82 percent, which was higher than the established criterion of 80 percent. Their practical skills were at the highest level ($\bar{x} = 4.54$). Attitudes toward discipline and learning commitment were at the highest level ($\bar{x} = 4.73$), and attitudes toward recognizing the value and importance of local learning were also at the highest level ($\bar{x} = 4.66$). In addition, the teachers demonstrated a good level of competency in local curriculum development and active learning management

Keywords: Curriculum Development, Local Curriculum, Integrated Learning Based on the Community as a Learning, Participatory Learning

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีแนวคิดในการจัดทำ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการที่สำคัญ คือ เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล รวมทั้ง เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ดังนั้น หลักสูตรดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นหลักสูตรแม่บทที่กำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในลักษณะกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนทั่วทั้งประเทศได้เรียนรู้สิ่งเดียวกันใน ส่วนที่จำเป็นต้องเรียนรู้ เหมือนกัน เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้กับประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกันท้องถิ่นในสังคมไทยมีความแตกต่างกัน ความรู้บางอย่าง อยู่ใกล้ตัว สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และสามารถนำมาใช้ให้ เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและท้องถิ่นได้ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งาม ศิลปวัฒนธรรม สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม บุคคลสำคัญ แหล่งท่องเที่ยว อาชีพในท้องถิ่น อาหารประจำถิ่น การแต่งกาย และภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้สืบทอดไปในท้องถิ่นนั้น ๆ ควรที่ผู้เรียนที่อยู่ในท้องถิ่น นั้นจะได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้งเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยผู้เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการ ศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญเพื่อเป็นตัวเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เข้ากับความต ้องการของท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันในระดับชาติ นอกจากนั้น จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็น สมาชิกที่ดีของชุมชน มีความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การจัดการศึกษา ภายในท้องถิ่นบรรลุผล ดังกล่าวจะต้องจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการ เรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น โดยดำเนินการให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่ โรงเรียน ผู้ปกครอง ปราชญ์ใน ท้องถิ่น นักธุรกิจชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้ได้แนวคิด มุมมองที่ หลากหลาย ครอบคลุมเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นควรเรียนรู้และมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญในการประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีแนวคิด หลักสูตรท้องถิ่นเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบท ชุมชน วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้เรียนในพื้นที่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การ เรียนรู้มีความสัมพันธ์กับสภาพจริง และสร้างโอกาสในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับ สังคมและชุมชนของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) การจัดการศึกษาที่สอดคล้อง กับอัตลักษณ์และทรัพยากรท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้า เชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตกับการ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การกำหนดหลักสูตร ท้องถิ่นยังเป็นกลไกสำคัญที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนและชุมชน โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานทางการ ศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้หลักสูตรมีความหลากหลายและตอบโจทย์การพัฒนาของพื้นที่อย่างแท้จริง เรียนรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษา ที่ส่งเสริมให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการ ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในบริบทของตนเอง ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นภารกิจ สำคัญที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เข้าใจชุมชนของตน และมีความสามารถในการ พัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืน การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 กล่าวถึง การมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่าบุคคล ย่อมมีสิทธิ มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทาง ปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการ การศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาและให้ความ ร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทุกฝ่าย จะช่วยกันกำหนดและพัฒนาหลักสูตร ขึ้นตอนความเหมาะสม และความต้องการของตน ผ่านการบริหารงาน ในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน มีองค์กร หน่วยงานในท้องถิ่นเป็นผู้ช่วยในด้านการรวบรวมความรู้ท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ แนวคิดไว้ต่าง ๆ กัน ได้แก่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียนควรเปิดโอกาส ส่งเสริมให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้มีชีวิตจริงของตนเอง ของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ทั้งจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตาม เหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรและสื่อ การเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ตามความเหมาะสม (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) ในส่วน วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช ได้กล่าวถึงความสำคัญของการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรจากส่วนกลาง ที่ได้เป็นหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางเป็น การกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการลักษณะกว้างของ ประชาชนทั้งประเทศ เนื้อหาสาระบางอย่างไม่สามารถประมวล รายละเอียดให้สอดคล้องกับท้องถิ่นแต่ละแห่ง บางอย่างอาจไม่ตรงกับความต้องการ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา หลักสูตรระดับท้องถิ่นให้ตรงกับสภาพเป็นจริง ตามหลักการว่าไม่มีผู้ใดจะรู้และเข้าใจได้ดีเท่ากับคนที่อยู่ใกล้ชิด ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่ จำเป็น ซึ่งควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช, 2542) ด้านกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกลวิธีที่จะทำให้การอยู่ในสังคมอย่าง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางการแข่งขัน ภายใต้ความร่วมมือและรู้จักใช้เทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการ ในชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง นำไปสู่ เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่คาดหวัง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2543) ในส่วน ปารณทัตต์ แสนวิเศษ ได้ กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ประถมศึกษา มีแนวทางสำคัญ ได้แก่ 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา มีทั้งหมด 12 ข้อ 2) กระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน 3) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ระดับ 4) ปัจจัยและ เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) ยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) ผลกระทบของการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8) การเข้ามา มีส่วนร่วมของชุมชน 4 ลักษณะ 9) วิธีการในการเข้ามามีส่วนร่วม และ 10) อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปารณทัตต์ แสนวิเศษ, 2555) และ กรมวิชาการ ได้กล่าวถึง การขับเคลื่อนคุณภาพ

การจัดการศึกษาเป็นตัวกลางที่จะเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดในระดับชาติ ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีภารกิจสำคัญ คือ กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนในระดับท้องถิ่น พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และประเมินคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น ดังนั้น กรอบสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดทำขึ้นคงจะเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความ สอดคล้องกับวิถีชีวิต บริบทและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานการ เรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติต่อไป (กรมวิชาการ, 2552)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ โดยดึงชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งส่วนมากจะจัดการเรียนการสอน แบบรวมชั้น (สองระดับชั้นเรียนในห้องเรียนเดียวกัน เช่น ป.5 กับ ป.6) ให้สามารถบูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้นอย่างเหมาะสมโดยมีเรื่องราวในท้องถิ่นเป็นหัวข้อเรื่องร่วมกัน โดยในตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ในช่วงฤดูฝน ชาวบ้านจะนิยมขึ้นเขาไปหาหอยหอมมาทำอาหาร รับประทานและจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งได้ราคาดี ดังนั้น หากนักเรียนได้เรียนรู้และมีพื้นฐานเรื่องหอย หอม และเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปรับใช้ตามบริบท ก็จะสามารถนำมาใช้ต่อยอดในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตได้ และยังได้ประยุกต์ใช้ความรู้ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ทรัพยากรในท้องถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในระดับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
5. เพื่อประเมินสมรรถนะของครูในการจัดทำหลักสูตรและออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีมุ่งพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และตรวจสอบผลการใช้หลักสูตรในสถานศึกษาจริง ดำเนินการตามกระบวนการ R&D 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (R1) 2) การพัฒนาหลักสูตร (D1) 3) การวิจัยเพื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (R2) และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร (D2)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 3) ปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ณ โรงเรียนหัวเขาแก้ว ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 27 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีบริบทเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ฐานชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่น

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ตรง รวมทั้งสิ้น 14 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

2.3.1 ครูวิชาการของโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการของโรงเรียน จำนวน 1 คน

2.3.2 ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จำนวน 8 คน

2.3.3 ครูภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความรู้และประสบการณ์ในการหาและทำอาหารจากหอยหอม ในหมู่บ้านสาริกา จำนวน 3 คน

2.3.4 นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบริบทชุมชน ทรัพยากรท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนรู้

3.2 หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เรื่อง หอยหอม

3.3 แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น

3.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ)

3.5 แบบประเมินสมรรถนะของครูในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เครื่องมือทุกชนิดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงเพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.2 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของครูและชุมชน

4.3 นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะของครู

4.4 ประเมินผลการใช้หลักสูตรและนำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสังเกต วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีเป้าหมายเพื่อสำรวจประเด็นและความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทจริงของชุมชน ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอน

1.1 ต้องการพัฒนหลักสูตรสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้น เนื่องจากจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องเรียนมีน้อย และจำนวนครูไม่เพียงพอต่อชั้นเรียน นักเรียนชั้น ป.4 อาจต้องเรียนพร้อมกับนักเรียนชั้น ป.5 หากได้เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นที่บูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดร่วมกัน เรียงลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอนจากง่ายไปยาก จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ไป พร้อม ๆ กันทั้งสองระดับชั้น

1.2 นักเรียนรุ่นพี่รุ่นน้องช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฝึกการทำงานร่วมกัน เกิดความสามัคคี สร้างภาวะผู้นำที่ดี

1.3 ครูผู้สอน 1 คน สอนมากกว่า 1 วิชา จึงต้องการหลักสูตรแบบบูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

1.4 โรงเรียนต้องการสอนเรื่องที่ทำให้ความรู้กับนักเรียน เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม อาชีพ สินค้าในท้องถิ่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนจะได้กระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

1.5 ครูให้ความสนใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ในการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

1.6 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน โรงเรียน ครูและนักเรียน

2. นักเรียน

2.1 ต้องการเรียนเรื่องที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ มีความสุขในการเรียน

2.2 ต้องการลงมือปฏิบัติจริงในการเรียนรู้ เน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการท่องจำ

2.3 ช่วยครอบครัวในการหารายได้จากหอยหอม

2.4 ได้เรียนร่วมกับเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน เกิดความสามัคคีกัน เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมภายในโรงเรียน

3. ผู้ปกครองและชุมชน

3.1 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการชีวิตประจำวัน เช่น การหารายได้เพิ่มเติม

3.2 นักเรียนช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นที่เป็นแหล่งที่อยู่ของ

หอยหอม

3.3 นักเรียนช่วยผู้ปกครองทำงานง่าย ๆ ในการหารายได้เพิ่มเติมในครอบครัว

3.4 ผู้ปกครอง ปรากฏชาวบ้านให้การสนับสนุนโรงเรียนในการจัดการศึกษา

3.5 ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน

3.6 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบริบทพื้นที่ ข้อมูลที่ได้สะท้อนกระบวนการออกแบบ ปรับปรุง และจัดทำหลักสูตรให้มีความครบถ้วนและเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริงในสถานศึกษาได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. คำอธิบายรายวิชา

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหอยหอม อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เวลา 16 คาบเรียน

ศึกษาลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศของภาคกลาง ลักษณะทางกายภาพ และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดนครนายก ศึกษาลักษณะ วงจรชีวิตและที่อยู่ของหอยหอม แต่งกายยานี 11 เกี่ยวกับ หอยหอม การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ออกแบบท่าเต้นตามเพลงที่กำหนด ลงมือทำเมนูอาหารจากหอยหอม จัดทำเมนูรายการอาหารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพร้อมทั้งนำเสนอเมนูอาหารให้ผู้สนใจและลูกค้า วิเคราะห์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการออกแบบวิธีการเพาะเลี้ยงหอยหอม

โดยใช้กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการทำงาน แล้วนำมาวิเคราะห์วางแผน ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ กระบวนการทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน

ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากร สามารถพึ่งพาตนเองและร่วมกันพัฒนาชุมชนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อเรียนจบหลักสูตรท้องถิ่นฉบับนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

2.1 อธิบายลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดนครนายก

2.2 อธิบายลักษณะ วงจรชีวิตและที่อยู่ของหอยหอม

2.3 ออกแบบท่าเต้นตามเพลงที่กำหนด

2.4 แต่งกายยานี 11 เกี่ยวกับหอยหอม

2.5 แสดงวิธีการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

2.6 ลงมือทำเมนูอาหารจากหอยหอม

2.7 จัดทำเมนูรายการอาหารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.8 นำเสนอเมนูอาหารให้ผู้สนใจและลูกค้า

2.9 วิเคราะห์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการออกแบบวิธีการเพาะเลี้ยงหอยหอม

2.10 เห็นคุณค่าการอนุรักษ์หอยหอม พร้อมเสนอแนวทางต่อชุมชน

3. โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนประถมศึกษา
ในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

หน่วยการเรียนรู้	การบูรณาการ	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (คาบเรียน)	น้ำหนัก (คะแนน)
1. นครนายก จังหวัดของเรา	- สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ภูมิศาสตร์) - ศิลปะ	- ภูมิประเทศ ภูมิอากาศภาคกลาง - ลักษณะทางกายภาพในจังหวัดนครนายก - แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัด - การอ่านแผนที่ทางภูมิศาสตร์ สัญลักษณ์ในแผนที่ - จังหวัดใกล้เคียง	1 - 2	10
2. หอยหอม หอยภูเขา	- วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี - การงานอาชีพ	- วงจรชีวิตของหอยหอม - ลักษณะพิเศษของหอยหอม - แหล่งที่อยู่ของหอยหอม - การเจริญเติบโตของหอยหอม	3 - 4	10
3. ร้องเล่น เต้นตามจังหวะ	- ศิลปะ - สุขศึกษาและ พลศึกษา	- ร้องเพลงเกี่ยวกับหอยหอม - ออกแบบทำเต้นประกอบเพลง - เต้นตามจังหวะ - กิจกรรมนันทนาการ	5	10
4. ร้อยกรอง ร้อย ใจ	- ภาษาไทย - สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	- หลักการแต่งกาพย์ยานี 11 - แต่งกาพย์ยานี 11 เกี่ยวกับหอยหอม	6 - 7	15
5. คณิตฯ คิดเรื่อง หอยหอม	- คณิตศาสตร์ - ภาษาไทย	- การแก้โจทย์ปัญหาระคนจากนิทาน	8 - 9	15
6. ศิลปะ สร้างสรรค์	- ศิลปะ - คณิตศาสตร์	- ออกแบบของที่ระลึกจากหอยหอม - รูปทรงเรขาคณิต	10 - 11	15
7. เมนูอาหาร หอมอร่อย	- การงานอาชีพ - ภาษาไทย - ภาษาอังกฤษ - คณิตศาสตร์ - สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	การลงมือทำเมนูอาหารจากหอยหอม - การทำเมนูทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ - การนำเสนอเมนูอาหาร - หลักโภชนาการ อาหารหลัก 5 หมู่ - บทบาทของผู้ผลิตและผู้บริโภค	12 - 14	15

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	การบูรณาการ	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (คาบเรียน)	น้ำหนัก (คะแนน)
8. เศรษฐกิจพอเพียง การเพาะเลี้ยง หอยหอม	- สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม - การงานอาชีพ	- หลักเศรษฐกิจพอเพียง - วิธีการเพาะเลี้ยงหอยหอม	15 - 16	10

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ได้ผลการวิจัย ดังนี้

ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย นักเรียนที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถส่งเสริมความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

2. ด้านทักษะพิสัย นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม มีทักษะในการปฏิบัติงานตามกิจกรรมการเรียนรู้ ได้คะแนนเฉลี่ย 4.54 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานจริงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านจิตพิสัย นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม มีจิตพิสัยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยจำแนกเป็น ความมีวินัยและความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียน ได้ค่าเฉลี่ย 4.73 ส่วน การเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่น ได้ค่าเฉลี่ย 4.66

ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ได้ผลการวิจัย ดังนี้

ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ของผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย ในด้านพุทธิพิสัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านทักษะพิสัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม มีทักษะในการปฏิบัติงานตามกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.54 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานจริงของผู้เรียนผ่านกิจกรรมเชิงบูรณาการและการเรียนรู้จากประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี สำหรับด้านจิตพิสัย

ผลการประเมินพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านเจตคติและคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความมีวินัยและความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนมีค่าเฉลี่ย 4.73 และด้านการเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ย 4.66 ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการสามารถปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อการเรียนรู้ การทำงาน และการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการประเมินสมรรถนะครูด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินสมรรถนะครูด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครู	จำนวนครู ที่เข้าร่วมกิจกรรม	ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการประเมิน สมรรถนะครู ($\bar{X}$)	การแปล ความหมาย
1. การสำรวจสภาพปัญหาชุมชน	8	8.45	ดี
2. การวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดความต้องการ	8	8.25	ดี
3. การจัดทำผังหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้	8	8.45	ดี
4. การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	8	9.25	ดีมาก
5. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	8	8.86	ดีมาก
6. การประเมินผลการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ	8	8.52	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน		8.63	ดีมาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครู ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ประกอบด้วย 1) การสำรวจสภาพปัญหาชุมชน เป็นการศึกษาความเป็นอยู่ของชุมชนและผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างแท้จริง 2) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดความต้องการของชุมชน 3) การจัดทำผังหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้โดยระบุมাত্রฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ 4) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย การกำหนดหัวข้อเรื่อง การเขียนสาระสำคัญ การกำหนดขอบเขตเนื้อหา การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไปหรือจุดประสงค์ปลายทาง การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์นำทาง การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การกำหนดสื่อการเรียนการสอน 5) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning และ 6) การประเมินผลการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในระดับโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เรื่อง หอยหอม สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ การ วิจัยทั้ง 5 ข้อ ดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีความต้องการร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้น ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบหลายรายวิชา และมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคล การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม เนื่องจากสามารถบูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้จาก หลายกลุ่มสาระ และจัดลำดับเนื้อหาให้ผู้เรียนต่างระดับชั้นสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ นอกจากนี้ นักเรียนมีความ ต้องการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เรียนอย่างสนุกสนาน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ขณะที่ ผู้ปกครองและชุมชนคาดหวังให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปช่วยสร้างรายได้ เสริมอาชีพ และร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น โดยเฉพาะแหล่งที่อยู่อาศัยของหอยหอม ผลการศึกษาความต้องการดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรเชื่อมโยงโรงเรียน ชุมชน และการดำรงชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งเป็น ฐานสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม ที่พัฒนาขึ้น มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการกับบริบทท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ อาชีพ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้าน การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และปราชญ์ ชาวบ้านในการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรม ส่งผลให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ได้ จริง หลักสูตรดังกล่าวยังส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำงานกลุ่ม การคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ฐานชุมชน

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ในระดับดีมาก ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถพัฒนาความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้าน ทักษะพิสัย นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น การประกอบ อาหารจากหอยหอม การออกแบบผลงาน และการนำเสนอผลงาน ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ ที่เน้น การปฏิบัติจริง ส่วนด้านจิตพิสัย นักเรียนมีความมุ่งมั่น ความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียน และเห็นคุณค่าของ ทรัพยากร และเรื่องราวของท้องถิ่นในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตีพัทธ์ สุข เกษมศิลป์ และบุญชม ศรีสะอาด ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่าง รอบด้าน (ชิตีพัทธ์ สุขเกษมศิลป์ และบุญชม ศรีสะอาด, 2562) และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี โดยใช้ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น และประเมินผลการทดลองใช้ หลักสูตรท้องถิ่น ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบ 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาและประเมินคุณภาพโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น และการประเมินผลการ ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปี การศึกษา 2557 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบเหมาะสมและสอดคล้อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจาก การทดสอบหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน การประเมินผลกิจกรรมอยู่ในระดับดี และผลการสอบถามความคิดเห็นของ ผู้เรียน ปราชญ์ชาวบ้าน อยู่ใน ระดับมากและมากที่สุด (เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี, 2559)

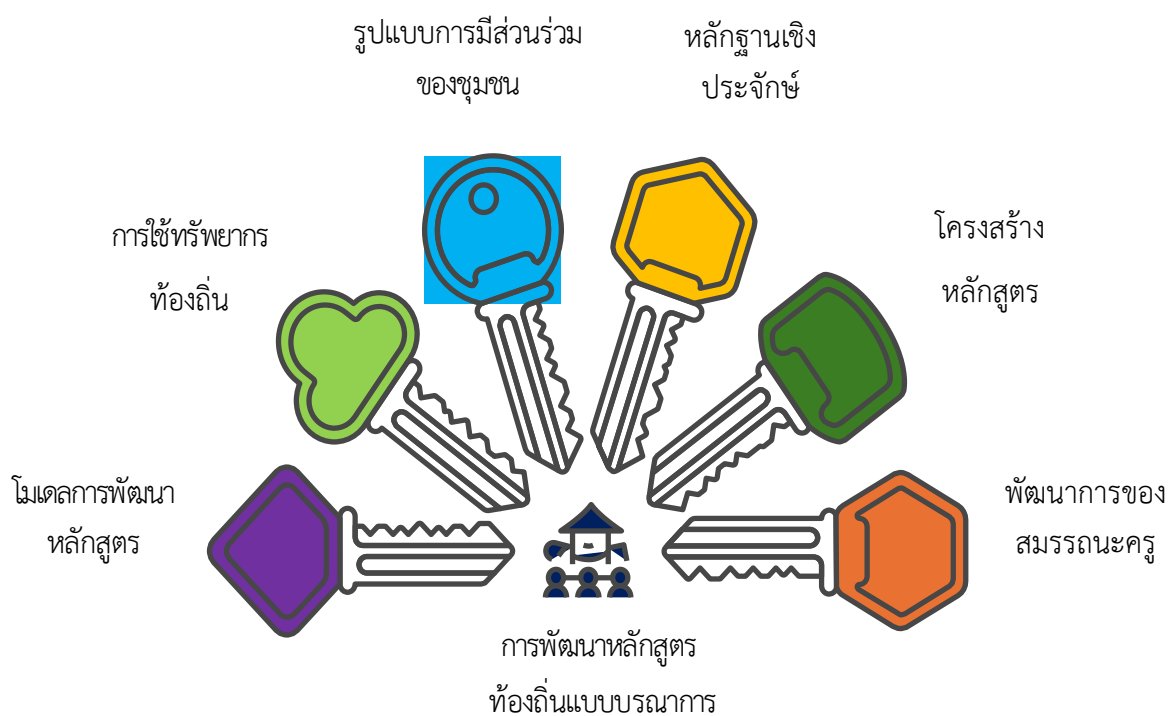
อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตร พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง หอยหอม มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ โดยสามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรในด้านการจัดกิจกรรม การเชื่อมโยงเนื้อหา กับบริบทชุมชน และการ จัดลำดับ เนื้อหาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ส่งผลให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้เป็น ต้นแบบ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในบริบทโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการจัดการเรียนรู้โดย ใช้หลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า นักเรียนมีการประเมินผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ และเจตคติในการเรียนอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตีพัทธ์ สุขเกษมศิลป์ และ บุญชม ศรีสะอาด ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 16 ประการ คือความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์สาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้การจัดการเรียนรู้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ โครงสร้าง อัตราเวลาเรียน การวัด และประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ (ชิตีพัทธ์ สุขเกษมศิลป์ และบุญชม ศรีสะอาด, 2562)

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า จากผลการวิจัยด้านการพัฒนาสมรรถนะครู สอดคล้อง กับงานวิจัยของ ฉัตรชัย หวังมีงิม ได้ศึกษา สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 ปรับการเรียน เปลี่ยนสมรรถนะ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของครูผู้สอนในปัจจุบันมี 2 ประการ คือ 1) ครูยังคงใช้รูปแบบการสอน แบบดั้งเดิม และ 2) ครูผู้สอนขาดจิตวิญญาณในความเป็นครู สำหรับสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานที่ควรมี ในศตวรรษที่ 21 มี 7 สมรรถนะ คือ 1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง 2) สมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล 3) สมรรถนะ ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสื่อ 4) สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณในวิชาชีพ 5) สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 6) สมรรถนะด้าน การข้ามวัฒนธรรม และ 7) สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (ฉัตรชัย หวังมีงิม, 2560) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชา พรหมโชติ และคณะ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นการจัดการ เรียนรู้แบบเดิม ครู ไม่จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการ ประเมินผลพัฒนาผู้เรียน ในแต่ละกิจกรรมไม่เป็น ปัจจุบัน ไม่ครบถ้วนตามตัวชี้วัด ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้และเข้าใจไม่ถูกต้องในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมเรียนรู้และ การวัดผลประเมินผล 2) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และนิเทศภายใน 3) ผลการพัฒนา สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้น การ พัฒนาสมรรถนะครูด้าน การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยใช้การประชุมเชิง ปฏิบัติการและการนิเทศภายใน ส่งผลทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น (วิชา พรหมโชติ และคณะ, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา ได้ศึกษา มาตรการฟื้นฟูภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ พบว่า ผลกระทบของโควิด-19 ต่อระบบการศึกษา ไทย สำหรับด้านครูผู้สอน หลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน มีดังนี้ ด้านครูผู้สอน ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญใน การจัดการเรียนรู้อยู่ได้รับผลกระทบ

จากการเปลี่ยนรูปแบบ การเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า ครู มีภาระงานเพิ่มมากขึ้นในการจัดการเรียนรู้และการดูแลผู้เรียน ครูมีความเสี่ยงในการปฏิบัติงานในสถานการณ์โรค ระบาด ครูมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่และกังวลว่าผลการเรียนของผู้เรียนจะตกต่ำลง ครูขาดขวัญกำลังใจในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูลดลงเมื่อเทียบกับสถานการณ์ปกติ นอกจากนี้ การเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ยังส่งผลให้ครูต้องพัฒนาตนเองมากขึ้นในด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อจัดการเรียนรู้และส่งผลให้ครูบางส่วนมีความเครียด เนื่องจากยังไม่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนมาก่อน มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยนี้สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในระดับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เรื่อง หอยหอม

1. โมเดลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก งานวิจัยนี้ได้สร้าง รูปแบบ การบูรณาการสาระทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภายใต้หัวข้อ หอยหอม ทำให้พบแนวคิดใหม่ว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้น สามารถใช้ หัวข้อท้องถิ่นเดียวกัน เพื่อเชื่อมโยงตัวชี้วัดหลายชั้นปีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ การบูรณาการแบบนี้ช่วยลดภาระครูผู้สอนที่ต้องสอนหลายวิชา พร้อมยกระดับคุณภาพการจัด กิจกรรมให้สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ถือเป็น โมเดลการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ที่นำไปขยายผลในบริบทอื่นได้

2. การใช้ หอยหอม เป็นฐานเรียนรู้ (Local Learning Base) ที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม งานวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่ว่าท้องถิ่นสามารถพัฒนา หัวข้อการเรียนรู้ จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จริง เช่น หอยหอม ได้ โดยมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านชีววิทยาท้องถิ่น เป็นทรัพยากรเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ของชุมชน และเป็นสื่อเชื่อมโยงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการปลูกฝังเจตคติที่ดี จึงเป็นต้นแบบของการใช้ One Local Resource-Multi Learning Outcomes ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่สำหรับการออกแบบกิจกรรมฐานท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อคุณภาพหลักสูตร งานวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน มีความหมายลึกกว่าการให้ข้อมูลหรือทำกิจกรรมร่วมกัน แต่มีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา กระบวนการหาและปรุงหอยหอม เป็นแหล่งเรียนรู้จริงของผู้เรียน และเป็นผู้ประเมินและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงหลักสูตร สิ่งนี้สะท้อน โมเดลการมีส่วนร่วม 3 มิติ ได้แก่ ให้ข้อมูล - ร่วมสร้าง - ร่วมประเมิน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ ด้านการใช้ชุมชนเป็น หุ้นส่วนหลักสูตร (Curriculum Partner)

4. หลักฐานเชิงประจักษ์ว่าหลักสูตรท้องถิ่นช่วยเพิ่มสมรรถนะผู้เรียนแบบองค์รวม งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดข้อมูลใหม่ว่า สมรรถนะด้านพุทธิพิสัยสูงขึ้น (คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 82%) สมรรถนะด้านทักษะพิสัยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.54) สมรรถนะด้านเจตคติสูงมากทั้งด้านวินัยและด้านการเห็นคุณค่าท้องถิ่น องค์ความรู้ใหม่นี้ชี้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่มีความหมายกับบริบทชีวิตจริงสามารถพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมได้

5. โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น 16 องค์ประกอบที่ใช้งานได้จริงในพื้นที่ การพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้นำไปสู่ชุดองค์ประกอบหลักสูตร 16 องค์ประกอบ ที่สามารถนำไปใช้ได้ทันทีในโรงเรียน ซึ่งรวมถึง หลักการและวิสัยทัศน์ โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการมาตรฐานทุกกลุ่มสาระ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงองค์ความรู้ใหม่นี้แสดงว่า โรงเรียนขนาดเล็กสามารถออกแบบหลักสูตรที่มีความครบถ้วนตามมาตรฐานระดับชาติได้ด้วยตนเอง เมื่อมีชุมชนและครูมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ

6. พัฒนาการของสมรรถนะครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น งานวิจัยก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ว่าการออกแบบหลักสูตรจริงที่มีบริบทชุมชนเป็นฐาน ทำให้ครูเกิด “สมรรถนะเชิงลึก” ทั้งด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ การออกแบบ Active Learning และการประเมินผล สมรรถนะรวมของครูอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย = 8.63) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพครูอย่างเป็นระบบ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีโครงสร้างของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด แนวการจัดกิจกรรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยประกอบด้วย 8 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) นครนายก จังหวัดของเรา 2) หอยหอม หอยภูเขา 3) ร้องเล่น เดินตามจิ้งหะ 4) ร้อยกรอง ร้อยใจ 5) คณิตคิดเรื่องหอยหอม 6) ศิลปะสร้างสรรค์ 7) เมนูอาหาร หอมอร่อย และ 8) เศรษฐกิจพอเพียง การเพาะเลี้ยงหอยหอม

ในส่วนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนหลังเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม มีทักษะในการปฏิบัติงาน คะแนนทักษะได้ค่าเฉลี่ย 4.54 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม มีคะแนนเจตคติด้านที่ 1 ความมีวินัยและความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.73 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หอยหอม มีคะแนนเจตคติด้านที่ 2 การเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย = 4.66 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ครูมีสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับดีมาก ประกอบด้วย 1) การสำรวจสภาพปัญหาชุมชน เป็นการศึกษาความเป็นอยู่ของชุมชนและผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างแท้จริง 2) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดความต้องการของชุมชน 3) การจัดทำผังหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้โดยระบุมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ 4) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 5) การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก Active Learning และ 6) การประเมินผลการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สำหรับข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ได้แก่ 1) ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้จะต้องเตรียมความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ควรมีการนัดหมายกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้พร้อมก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น ตารางสอนจึงต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) โรงเรียนประสานงานครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากเป็นหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ ในส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นหน่วยงานในภาครัฐให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับกิจกรรมในสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ และ 2) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 และสำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะเป็นเนื้อหาสาระที่ลึก และกว้างขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตพิทย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.

- ฉัตรชัย หวังมีจมี. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนรู้ เปลี่ยนสมรรถนะ. วารสารสถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 12(2), 47-63.
- ชิตพัทธ์ สุขเกษมศิลป์ และบุญชม ศรีสะอาด. (2562). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง คชศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนช้างบุญวิทยา. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 25(1), 93-104.
- เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี. (2559). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น. วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น, 11(พิเศษ), 173-182.
- ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. (2542). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอร์รี่.
- วิชา พรหมโชติ และคณะ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.